

Tarinoiden Helsinki

Kuva: Jarno Mela.

Aleksanterinkadun historiaa kaupunginarkistossa

Alkuvaiheet ja asemakaava

Helsingin keskustassa sijaitsevalla Aleksanterinkadulla on pitkä historia. Katu on ollut osa kaupunkia sen asemakaavassa 1600-luvun puolivälistä lähtien, vaikka vanhin säilynyt rakennus kadun varrella onkin itse katua sata vuotta nuorempi, vuodelta 1757. Alkuaan Suurkatu-niminen Helsingin tärkein katu sai nykyisen nimensä vasta kun Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston päärakennus valmistui Senaatintorin länsilaidalle vuonna 1832. Kadun nimen taustalla on siis Venäjän keisari ja Suomen suuriruhtinas Aleksanteri I.

Kaupunginarkistosta löytyy paljon aineistoa kadun historiasta: tietoa kiinteistöistä ja kadun varren asukkaista, etenkin Helsingin pääkaupungiksi korottamisen jälkeiseltä ajalta. Uusi asemakaava vahvistettiin korottamispäätöksen yhteydessä vuonna 1812 ja kaavaa täydennettiin vuonna 1820. Tuolloin katu vielä päättyi lännessä Kluuvinlahteen, joka täytettiin ja kuivattiin pari vuosikymmentä myöhemmin.

Asemakaavassa vahvistettiin kaupungin kortteli -ja tonttijako sekä numerointi. Tämän jälkeen saattoi alkaa tonttien myynti. Tonttikirjoista on tiedot siirretty aikanaan kiinteistökortille kaupungin Tilastokonttorissa, sittemmin Tilastotoimistossa. Kortti tunnetaan paremmin tonttikorttina. Kortille on merkitty jokaisen myydyin tontin myyjä ja ostaja, kauppahinta sekä ajankohta. Kortisto on erittäin hyödyllinen ja helppokäyttöinen haettaessa tietoja pääkaupungin tonteista ja omistajista vaikkapa talohistoriikka kirjoittaessa.

Kortisto on digitoitu ja luettavissa verkossa arkiston Sinetti-tietokannassa.

<https://yksa3.darchive.fi/YKSA3/public/archive/HELKA/>

Brummerin talo

Ohessa esimerkkinä tonttikortti Aleksanterinkatu 14 eli kaupunginosa I (Kruununhaka), kortteli 4 (Elefantti) ja sen tontti 5. Kortissa on merkittynä omistajat vuodesta 1813. Tontin pitkäaikaisin omistajasuku on ollut vuosina 1856–1959 Brummerin suku. Tämän johdosta rakennusta on tavattu kutsua Brummerin taloksi. Kaupunki osti rakennuksen vuonna 1959 ja kunnosti sen kaupunginjohtajan virka-asunnoksi. Tässä käytössä se olikin 2010-luvulle saakka. Nykyään mietitään ”Brummerin talolle” uutta käyttötarkoitusta.

Kiinteikirjan päivä määrä Fastebrevets datum	Pinta-ala Areal m ²	Myyjä Säljare	Ostaja Köpare	Leikk. hinta Ehetspris	Hinta Köpesumma	Syy omistajan vaihtokseen Orsak till ombyte av ägare
1	2	3	4	5	6	7
1831 13	2820 a	Assessor W. Elg	Handl. G. Kählman		7000 Rbl	B köp 18 5/13
18 11/49	2914 a	Handl. Gust. Fredr Kählmans arv.	Bankkassör Johan Gerhard Hjelm	18 11/48	10100 Rbl	S exek. aukt.
18 20/57	"	J. G. Hjelm	Sekr i finska krige kom. Wilh. Brummer	18 6/56	10100 Rbl	S
	1030 m ²	Hovrådet Wilh. Brummer	Brummers sterbh.			
		Brummers sterbh.	frk. Hanna Brummer tilanom. Hans W. Brummer.	19 4/31	685 000:-	1/3:n hinta perintö ja testamentti osaksi osto.

Kuva: HKA, kaupunginarkisto.